

Speleološko istraživanje objekata Konavoskih brda sa zatečenim arheološkim nalazima

Jelena Beželj | Muzeji i galerije Konavala, Speleološki odsjek HPD „Sniježnica“

Anita Trojanović | Speleološki odsjek HPD „Sniježnica“

*Špilja za Bajkovim brijegom
Autor: Anita Trojanović*

Uvod

Područje Konavoskih brda dosad je speleološki vrlo slabo istraženo, a najviše se istraživalo tijekom osamdesetih godina prošloga stoljeća (Slika 1). Nakon uspješno odrađene speleološke škole u ožujku i travnju 2021. godine, koja je rezultirala s jedanaest novih speleoloških pripravnika, te zahvaljujući speleološkom suradniku iz zaseoka Njivice u Stravči, Tomislavu Raši, članovi SO-a HPD-a „Sniježnica“ započeli su intenzivnije istraživanje navedenog područja (Slika 2). Stoga će u ovom članku biti opisani istraženi speleološki objekti s naglaskom na zatečeni arheološki materijal, koji se danas čuva u Odjelu za arheologiju Muzeja i galerija Konavala.

Dosadašnja arheološka istraživanja u Konavlima

Konavle su prostor koji, zahvaljujući svom geografskom i strateškom položaju, ima izrazito pogodne uvjete za naseljavanje. Planinski lanac na sjeveru, plodna dolina u sredini prošarana s tri rijeke, Jadransko more na jugu i blaga klima, uz prometnu dostupnost kopnom i morem, pridonijeli su kontinuiranom naseljavanju još od prapovijesti.

Iako se na prostoru Konavala može očekivati pregršt prapovijesnih ostataka, do sada su istraživanja bila dosta oskudna. Najraniji arheološki tragovi s ovog područja slučajni su nalazi pronađeni od strane lokalnog stanovništva koje se još polovicom prošlog stoljeća intenzivno bavilo poljodjelstvom i stočarstvom, granama koje su danas većinom zamijenjene turizmom. Od konkretnijih doprinosa svakako treba izdvojiti arheološka istraživanja na lokalitetu Utvrda Sokol povodom obnove za potrebe turističke prezentacije 2012./2013. godine (Topić i dr., 2014; Topić i dr., 2019). Ipak, najopširniji rad o prapovijesti Konavala još uvijek je članak iz 1988. godine nastao na temelju dvotjednog boravka zadarskog arheologa Šime Batovića u Konavlima 1974. godine (Batović, 1988). Batović je u svome radu nabrojao tridesetak špilja i jama s područja Konavala. U većinu nije zalazio, no ostavio ih je za buduće istraživače navevši ih kao potencijalne prapovijesne arheološke lokalitete. Što se tiče arheoloških istraživanja speleoloških objekata, jedini istraživani objekt u Konavlima je Đurovića špilja u Močićima (Puhara, 2007). Špilja je istraži-

vana¹ 2005. godine svega pet dana, nakon čega je objekt za potrebe turizma dobio betonsku rampu i električnu rasvjetu, što je u potpunosti zapečatilo mogućnost daljnjih arheoloških istraživanja.

Prapovijest

Tijek ljudske prisutnosti na Zemlji dijelimo na prapovijest i povijest. Najjednostavnije rečeno, prapovijest je razdoblje do otkrića pisma, a dijelimo je na kameno i metalno doba, ovisno o materijalima od kojih su se izrađivale alatke i oružje. Od onih najranijih tragova prapovijesti koji spadaju u kameno doba (paleolitik i neolitik), u Konavlima je pronađeno nekoliko slučajnih nalaza, no njihove točne lokacije nikad nisu utvrđene. Ono što je do sada poznato su tragovi metalnodobnih zajednica.

Na području Konavala živjele su zajednice koje su pripadale bakrenodobnoj ljubljanskoj (jadranski tip) i brončanodobnoj cetinskoj kulturi. Tragovi obiju kultura pronađeni su u vidu keramičkih ulomaka s lokaliteta Utvrda Sokol.

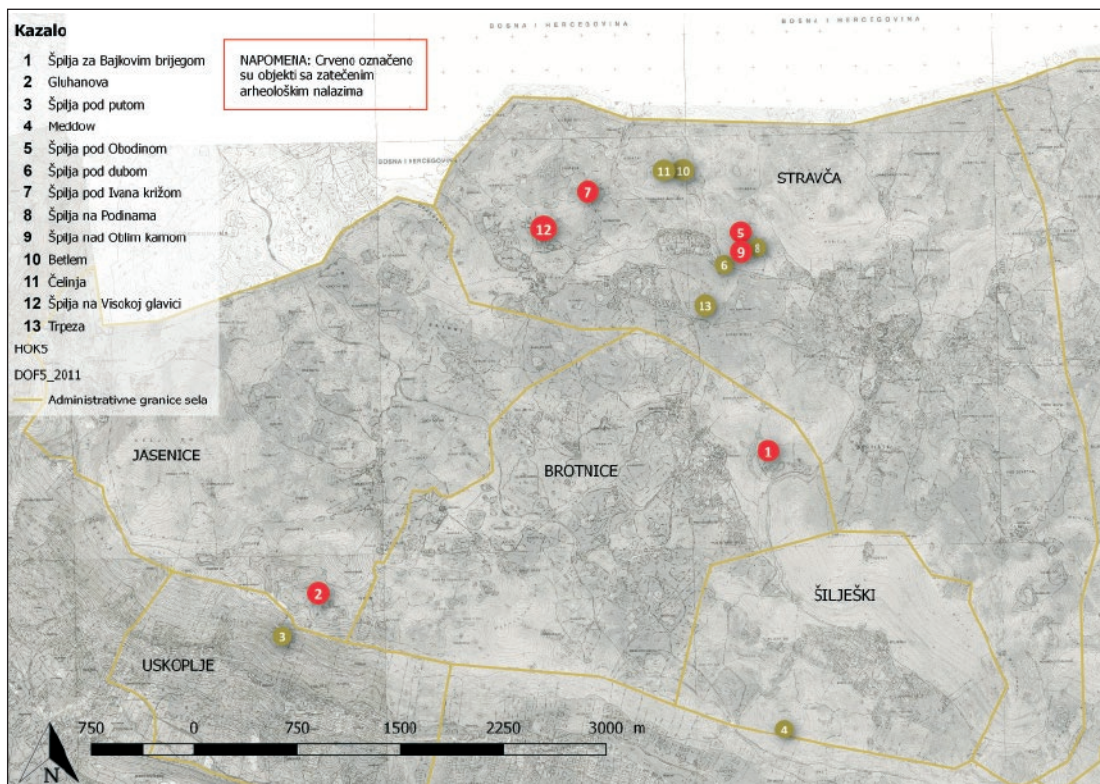
Konkretnije prapovijesne ostatke možemo pratiti tek od željeznog doba. Naime, uvriježeno je mišljenje da su na području Konavala boravila ilirska plemena Plerejci i Ardijejci (Batović, 1988). Od nepokretnih materijalnih ostataka iz tog doba, na području Konavala nalazi se preko sto kamenih gomila (grobovi brončanodobnih zajednica i željeznodobnih ilirskih plemena) i na desetke neistraženih gradina koje strše na vrhovima konavoskih brežuljaka. One su danas većinom obrasle maki-jom, no površinskim se pregledavanjem još uvijek pronalaze brojni keramički ulomci.

Arheološkim istraživanjima prapovijesni su ostaci potvrđeni na manjem broju lokaliteta, od kojih su najbitniji za istaknuti Utvrda Sokol u selu Dunave i lokalitet Peranova greda u selu Zastolje (Kovačević i Mucić, 2011), s obzirom na to da se materijal s tih lokaliteta direktno vezuje za materijal iz novopronađenih špilja s Konavoskih brda.

Utvrda Sokol ili Sokol grad utvrda je Dubrovačke Republike, strateški pozicionirana uz granicu s ondašnjim Otomanskim Carstvom. Smjestila se u današnjem selu Dunave, na nepristupačnoj, preko 25 m visokoj stijeni. U doba prapovijesti na istom se mjestu nalazila gradina koja je imala ulo-

1 Arheološka iskapanja vodili su Muzeji i galerije Konavala.

Slika 1. Pogled na plato konavoskih brda s vrha Sniježnice
 Autor: Anita Trojanović

Slika 2. Položaj speleoloških objekata obrađenih u članku

gu zaštite stanovnika podgradskih naselja. U doba Rimskog Carstva gradina je gotovo napuštena, da bi se ponovno aktivirala u kasnoj antici. Dubrovačka Republika dolazi u posjed Sokola 1423. godine te on sve do 17. stoljeća služi kao glavna obrambena točka istočnog dijela Republike (Kapetanić, 2013). Društvo prijatelja dubrovačke starine dolazi u posjed utvrde 1966. godine, a zahvaljujući njemu utvrda je obnovljena 2013. godine, uz prethodna arheološka istraživanja².

Peranova greda arheološki je lokalitet pronađen 2010. godine prilikom izvođenja građevinskih radova rekonstrukcije ceste Dubravka – Zastolje. Na toj dionici prvotno nisu bila planirana arheološka iskopavanja, no, budući da su za vrijeme izvođenja građevinskih radova zapaženi arheološki nalazi, radovi su nakratko zaustavljeni te su arheolozi³ u periodu od četrnaest dana istražili lokalitet. Pronađen je tip nekropole na ravnom, koja je pripadala dobrostojećoj zajednici iz starijeg željeznog doba, a datirana je u razdoblje od 750. do 390. g. pr. Kr.

Granica prapovijesti i povijesti na području Konavala može se povući u 1. st. pr. Kr., kada Rimljani dolaze na ova područja, polagano asimiliraju Ilire, formiraju koloniju Epidaur (Cavtat), a Konavosko polje pretvaraju u ager, tj. parceliziranu zemlju koja pripada spomenutoj koloniji.

Pregled novoistraženih speleoloških objekata

Prostor istraživanja je plato Konavoskih brda, smješten na nadmorskim visinama od 400 do 700 m, na zapadnom i sjevernom podnožju planine Sniježnice. Karakteriziraju ga široke i izdužene ponikve, na čijim se rubovima nalaze brojni speleološki objekti. Dominiraju špiljski objekti jednostavnog oblika s blago nagnutim ulaznim kosinama, dok izuzetak čini Špilja pod Obodinom s otvorom preko 40 m širine.

Špilja za Bajkovim brijegom, Gluhanova špilja, Špilja pod Obodinom, Špilja pod Ivana križom, Špilja nad Oblim kamom i Špilja na Visokoj glavici sadržavale su desetak prapovijesnih keramičkih ulomaka, no samo se neki od njih na osnovu oblikovno-tipoloških karakteristika mogu kronološki odrediti.⁴

Špilja za Bajkovim brijegom

Špilja je udaljena 2 km od sela Stravča. Pristup objektu većim je dijelom podzidanim makadamskim putem. Pred kraj se silazi s puta u ograđeno poljoprivredno zemljište, a potom se ide po kamenjaru. Ispred ulaza u špilju nalazi se manja ulazna ponikva prekrivena stablima. Potom slijedi špiljski otvor visine 4 m, koji vodi u najveću dvoranu. U središnjem dijelu špilje nalazi se manji bazen s povremenom stajaćom vodom. Objekt se sužava i završava skokom od 3 m. Ukupna duljina objekta iznosi 53 m, a dubina 19 m.

Površinski arheološki nalazi zapaženi su na dva mjesta u špilji: u ulaznoj dvorani i u središnjem dijelu špilje, gdje se većinu godine zadržava voda. Među nalazima se može izdvojiti ulomak trbuha posude s apliciranom horizontalnom trakom ukrašenom ubadanjem prsta. Budući da je ulomak pronađen u dijelu gdje se često zadržava voda, na njemu su se stvorili deblji slojevi kalcita, zbog čega je gotovo nemoguće utvrditi fakturu keramike. Iako se ovaj tip ukrašavanja najviše javlja u brončanom dobu (Čović, 1983), on se sporadično nastavlja koristiti i u željeznom dobu, što u Konavlima potvrđuju nalazi na lokalitetu Utvrda Sokol (OA-32 i OA-1034)⁵ i Peranova greda (OA-103). No, bez detaljne provjere fakture, boje i ostalih elemenata karakterističnih za ovaj ulomak, ne može se preciznije odrediti je li riječ o predmetu koji pripada brončanom ili željeznom dobu (Tabla I).

Gluhanova

Špilja se nalazi na početku sela Jasenice, svega 50 m istočno od glavne ceste. Ulazni dio špilje čini kosina prekrivena kamenjem. Špilja je bogata brojnim speleotemima, posebice stalagmatima. U središnjem dijelu nalazi se suženje koje vodi do završne kosine. Špilja završava niskim stropom i zemljanim dnom. Duga je 51 m i duboka 18 m.

U prostoru špilje zapaženo je pet ulomaka triju posuda, i to na dva mjesta na ulaznoj kosini. Od toga su četiri ulomka prapovijesnih posuda i jedan ulomak kasnosrednjovjekovne posude. Kasnosrednjovjekovna posuda najvjerojatnije pripada tipu *in-vetriata*, zdjela većih dimenzija čija je unutrašnjost

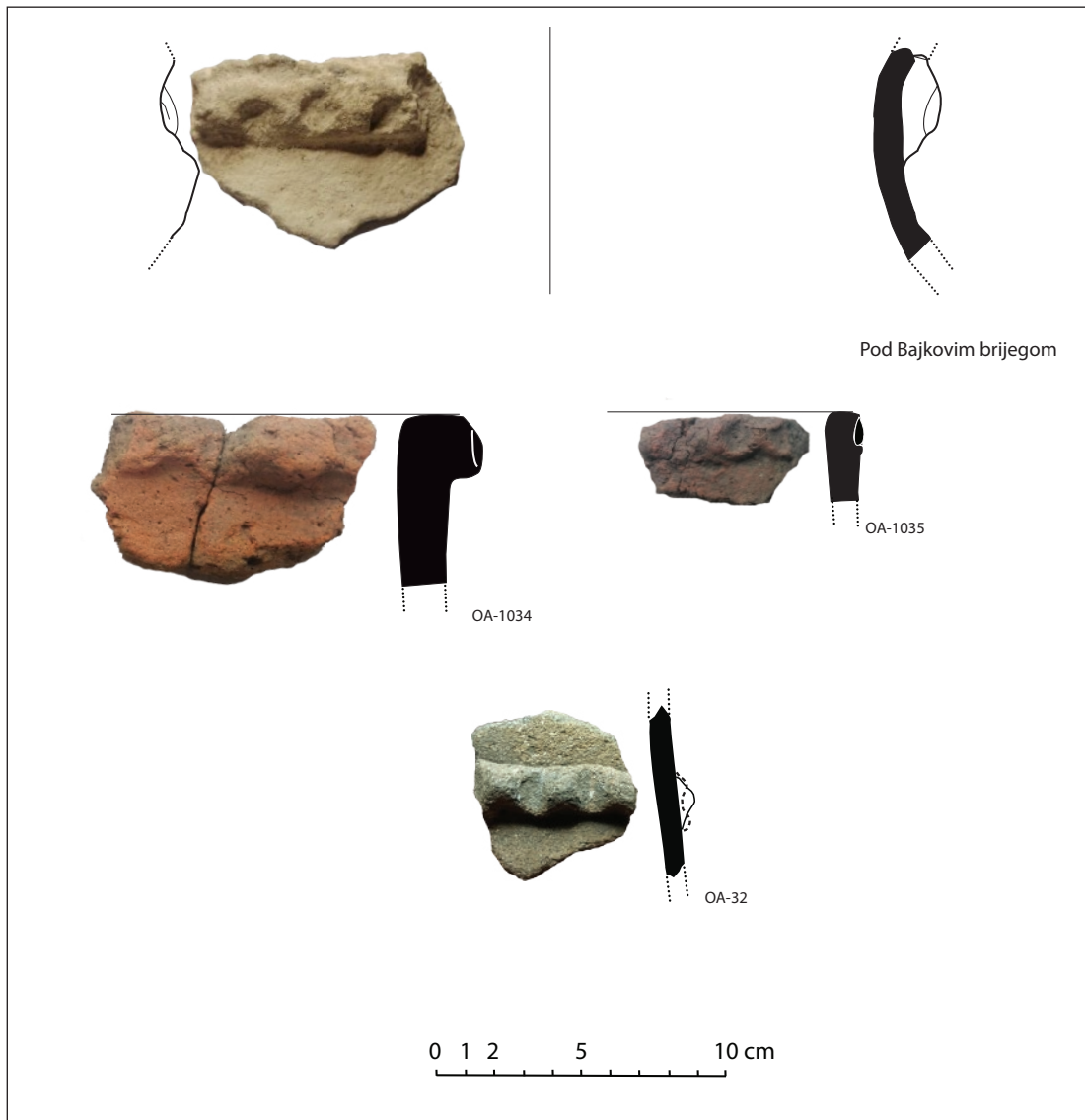
2 Arheološka iskopavanja vodila je tvrtka Omega engineering d.o.o.

3 Arheološka iskopavanja vodila je tvrtka Arheo plan d.o.o.

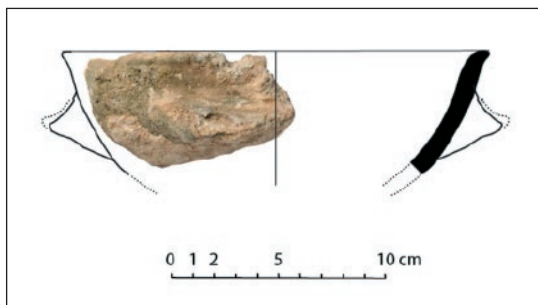
4 Zatečeni arheološki materijal obradila je autorica teksta Jelena Beželj.

5 Kratica OA odnosi se na inventarne oznake unutar Odjela za arheologiju Muzeja i galerija Konavala.

Tabla 1

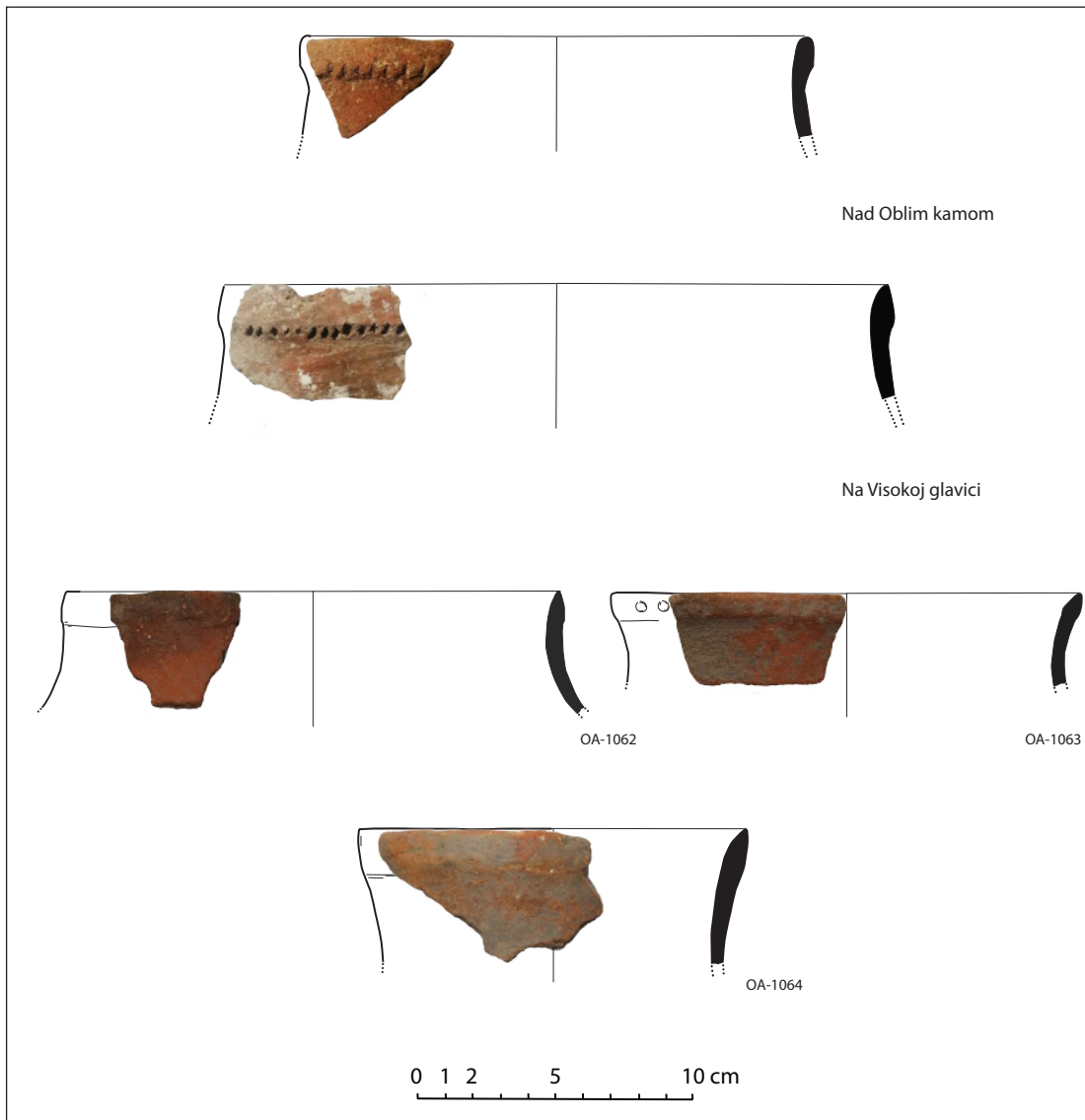
Autor: Sanja Pujo, Muzeji i galerije Konavala

Slika 3. Crtež ulomka oboda manje zdjele s jezičastom ručkom iz Gluhanove špilje

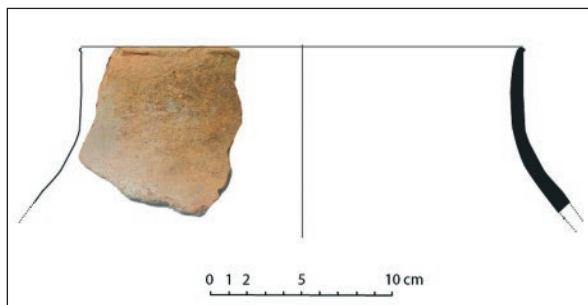
Autor: Sanja Pujo, Muzeji i galerije Konavala

Tabla 2

Autor: Sanja Pujo, Muzeji i galerije Konavala

Slika 4. Crtež ulomka oboda eneolitičkog lonca iz Špilje pod Ivana križom
Autor: Sanja Pujo, Muzeji i galerije Konavala

Slika 5. Ulazna vertikala u Špilju pod Obodinom
Autor: Anita Trojanović

bila prekrivena prozirnom caklinom. Boja korište-
na za ukrašavanje je smeđa jer su prvotne posude
prekrivane prozirnom glazurom koja se stvarala
pri visokoj točki taljenja te bi se tijekom pečenja
uništavali svi pigmenti osim smeđe i zelene boje
(Zglav-Martinac, 2004). Od preostalih ulomaka
samo se jedan može kronološki odrediti. Riječ je
o obodu manje zdjele s jezičastom ručkom (Slika
3). Ovakve ručke javljaju se u ranom brončanom
dodu, najčešće su u srednjem brončanom dobu, a
sporadično ih nalazimo i kasnije. Pronađeni obod
najvjerojatnije potječe iz ranog ili srednjeg bron-
čanog doba, a slične ulomke nalazimo na gradini
Velika glavica na Šipanu (Perkić, 2018), na gradini
Mali Osojnik u Majkovima (Perkić, 2018), na loka-
litetu Utvrda Sokol (OA-58) te na drugim lokalite-
tima Dubrovačko-neretvanske županije.

Špilja pod Obodinom

Špilja je smještena iznad zaseoka Njivice u Stravči.
Udaljena je oko 750 m hoda po uskoj podzidanog
stazi i po obronku brda Obodina kojim se stiže
pred sam vrh. Na početku špilje nalazi se impozan-
tan jamski otvor (Slika 5). Silazak u objekt moguć

je po stijenama i siparu po kojem se dolazi skoro
do dna, koje je prekriveno kamenjem, zemljom i
guanom. Južni dio špilje završava kao poludvora-
na s dimnjakom, dok se sjeverni dio grana u tri
uska prolaza koji završavaju nakon otprilike 6-7
m kosine. Špilja se u cijelosti prolazi bez upotrebe
speleološke opreme. Izmjerena duljina je 156 m, a
dubina 36 m.

Od novoistraženih špilja Konavoskih brda,
Špilja pod Obodinom činila se najperspektivnijom
u pogledu pronalaženja površinskih arheoloških
nalaza. Položaj i uvjeti u špilji nudili su idealnu pri-
rodnu zaštitu od svih grabežljivaca. Od novoistra-
ženih špilja, Šime Batović spomenuo je samo ovu
špilju, no u njoj nije pronašao arheološke nalaze
(Batović, 1988). U kolovozu 2021. godine, prili-
kom detaljnijeg istraživanja špilje, zapažena su dva
manja ulomka prapovijesne keramike (Slika 6).
Nažalost, nije ih bilo moguće detaljnije kulturno i
kronološki odrediti jer je riječ o malim ulomcima
tijela posude tankih stijenki, od crno pečene gline
te bez ukrasa. Arheološka istraživanja rezultirala
bi nesumnjivo otkrićem brojnih arheoloških nalaza,
no prepreka je ulazni prostor zatrpan većom

količinom kamenja koje se stoljećima akumuliralo u ulaznoj vertikali.

Špilja pod Ivana križom

Do špilje se od zaseoka Njivice dolazi 500 m makadamskim putem u smjeru zapada, a nakon toga još 400 m zaraslom poljskom stazom prema zapadu. Nalazi se na južnoj strani u podnožju brda Ivanov krst. Špilja je jednostavnog, izduženog oblika, a proteže se u smjeru jugoistok – sjeverozapad. Dno je većim dijelom prekriveno suhom zemljom i manjim dijelom kamenjem. Duljina špilje iznosi 23 m, a dubina 6 m.

Površinski arheološki nalazi zapaženi su na početku ulaznog kanala i na samom kraju špilje. Špilja je morfološki jednostavna i u potpunosti suha. Površinska zemlja je prhka pa je životinje lako premeću, zbog čega je velika količina keramike i ostala vidljiva. Prikupljeno je desetak ulomaka prapovijesne keramike, od kojih se jedan obod (Slika 4) može podrobnije datirati u razdoblje eneolitika, tj. bakrenog doba. Naime, riječ je o ulomku oboda lonca prstenastog vrata (Forenbaher i Kaiser, 2008). Obod je grublje izrade te je blago izvijen prema van.

Špilja nad Oblim kamom

Špilja je smještena istočno od zaseoka Njivice u selu Stravča. Dijelom puta kreće se podzidanom i suhozidom omeđenom stazom, dok drugi dio zahitjeva blagi uspon po padini brda. Špilju karakterizira jednostavan izduženi oblik u smjeru zapad – istok. Na kraju se nalaze dva kraća kanala dužine 2 m. U središnjem dijelu, gdje se ujedno nalazi najveći dio speleotema, nalazi se i dimnjak visok oko 3,5 m. Špilja je duga 30 m.

U početku je uski i zaštićeni ulaz, no nakon samo 10 m puzanja i provlačenja dolazi se do veće prostorije, u kojoj se može uspravno stajati. Na dijelovima je dosta vlažna, a na stropu su vidljivi korijeni drveća koji prodiru u špilju. U toj prostoriji zapaženo je sedam keramičkih ulomaka, od kojih je jedan kulturno i kronološki odrediv. Ulomci iz prethodnih špilja mogu se datirati u određeno razdoblje, ali nije moguće utvrditi kojoj **kulturi** pripadaju. U ovoj špilji riječ je o manjem ulomku oboda i vrata posude s odeljanim te prema van istaknutim i naglašenim obodom koji je ukrašen

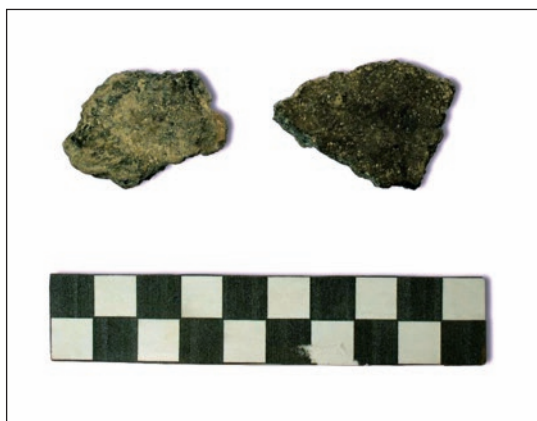
udubljanjem prstom ili alatkom, te laganim ispučenjima. To je veća posuda visokog vrata i velikog trbuha te tanjih stijenki. Ulomak najvjerojatnije pripada jadranskom tipu ljubljanske kulture, a datira se u razvijeni eneolitik (bakreno doba) ili početak ranog brončanog doba. Gotovo identičan ulomak pronađen je u Močiljskoj špilji u Osojniku (Petrić, 1981), a slični ulomci pronađeni su u Špilji na Visokoj glavici u Stravči, o kojoj će u daljnjem tekstu biti riječi, na Utvrđi Sokol (OA-1062, OA-1063 i OA-1064), u Vilinoj špilji poviše rijeke Omble (Petrić, 1981) i u Gudnji na Pelješcu (Marijanović, 2005). Jedina je razlika što ulomci s posljednja tri navedena lokaliteta nisu ukrašeni (Tabla II).

Špilja na Visokoj glavici

Špilja na Visokoj glavici posljednja je u nizu špilja u kojima su zatečeni površinski arheološki nalazi. Nalazi se oko 400 m od zaseoka Kolići u Stravči. Kod arheološkog lokaliteta označenog kao „Ostaci graditeljskog sklopa uz komunikaciju“ potrebno je skrenuti puteljkom u smjeru sjeverozapada do brežuljka Visoka glavica, gdje se nakon kratkog uspona po utabanoj stazi završnih 30 m probija kroz makiju. Kao što i samo ime govori, špilja se nalazi tik uz vrh brežuljka, te ima dva ulaza. Iz glavnog ulaza vodi uski prolaz u međuprostor koji je zatpan kamenjem i nadovezuje se na drugi ulaz u špilju, a potom slijedi glavni kanal dugačak oko 15 m. Cijeli je kanal vrlo niskog stropa. Pod je prekriven nakupinama kamenja, a u njemu nalazimo brojne speleoteme. Duljina špilje je 23 m, a dubina 4 m.

Položaj špilje uvjetovao je idealno mjesto za zaštitu i nadzor okolnog područja, pa je u špilji zapažena najveća količina arheološkog materijala do

Kulturom nazivamo prisutnost jedne plemenske organizacije, odnosno etničke grupacije na određenom području koja je razvila zajedničke specifičnosti. Najčešće ih razlikujemo prema oblicima i načinu ukrašavanja keramike, a nazivamo ih prema mjestu nalaza, području ili određenoj specifičnosti u oblicima. Budući da u kamenom i ranom metalnom dobu još uvijek ne postoji državni ustroj, kulture postaju ekvivalenti današnjem pojmu etničke zajednice i pojmu države. No kultura nije određiva svim prapovijesnim razdobljima.

Slika 6. Ulomci prapovijesne keramike iz Špilje pod Obodinom
Autor: Jelena Beželj

sada. Od kronološki i kulturno odredivog materijala pronađen je ulomak oboda i vrata posude s odbljanim te prema van istaknutim i naglašenim obodom koji je ukrašen ubodima nekom vrstom alatke, no ne udublivanjem, kao što je slučaj kod ulomka iz Špilje nad Oblim kamom. Također je riječ o većoj posudi visokog vrata i velikog trbuha te tanjih stijenki. Ulomak najvjerojatnije pripada jadranskom tipu ljubljanske kulture, a datira se u razvijeni eneolitik (bakreno doba) ili početak rano brončanog doba (Tabla II). Od ostalih ulomaka većinom su pronađeni neukrašeni ulomci tijela,

no oni variraju od finih posuda tanjih stijenki do grubih posuda debljih stijenki. Također, pronađena je i moguća koštana alatka, tzv. probojak (Marijanović, 2005), no, da bi se u potpunosti utvrdilo je li doista riječ o alatki, potrebno je prvo detaljno očistiti debeli sloj kalcita koji ju je prekrrio, što zahtijeva određen vremenski period.

Preostali špiljski objekti

Preostale špilje su Špilja pod putom, Meddow, Špilja pod dubom, Špilja na Podinama, Betlem, Čelinja i Trpeza.

Špilja pod putom nalazi se uz cestu u selu Uskoplje. Najvjerojatnije je otvorena prilikom probijanja ceste prema Konavoskim brdima. Karakterizira je strmi ulaz prekriven kamenjem. U nastavku objekta javljaju se brojni speleotemi, posebice stalagmiti koji krase dvije srednje dvorane. U završnom dijelu glavnog kanala nastavlja se manji kanal duljine 12 m do upitnika koji se nalazi na skorom spoju stropa i poda. Špilja je duga 56 m, a duboka 14 m.

Meddow je špilja smještena na južnim obroncima brda Golubinac. Udaljena je 800 m sjeverozapadno od Vojskog dola po obroncima brda Golubinac. Iako je otvor špilje jamski, ulaz u nju moguće je zatečenim naslaganim kamenjem uz rub stijene, poput stepenica (Slika 7). Špilju karakterizira velika dvorana, na čijim se zidovima pojavljuju saljevi. U dvorani se nalazi i visoki dimnjak. Preko saljeva sli-

Slika 7. Traženje površinskih arheoloških nalaza u špilji Meddow
Autor: Anita Trojanović

Slika 8. Istraživači Špilje pod dubom
Autor: Anita Trojanović

jedi skok u manju dvoranu punu stalaktita. Duljina špilje iznosi 41 m, a dubina 9 m.

Špilja pod dubom udaljena je od zaseoka Njivice u Stravči svega 250 m. Prilikom unosa u Katarstastar speleoloških objekata RH utvrđeno je da su špilju 1984. godine istražili članovi Speleološkog odsjeka HPD-a „Željezničar“ pod nazivom Jamecina za dolinicami. Do špilje vodi podzidana i omeđena poljska staza. Špilja je jednostavnog, izduženog oblika, a proteže se u smjeru jug – sjever. U središnjem dijelu objekta dominiraju speleotemi, naročito zavjese. Špilja završava spuštanjem stropa u zemljani pod. Dugačka je 40 m, a duboka 14 m (Slika 8).

Špilja na Podinama smještena je 1 km istočno od zaseoka Njivice u Stravči. Dio puta vodi po podzidanoj i suhozidom omeđenoj stazi, a drugi dio zahtijeva hodanje po obronku brda Obodina do manje zaravni na kojoj se nalazi ulaz, na rubu nekadašnjih obradivih površina. Špilja ima jamski ulaz od 3 m, koji je moguće svladati uz pomoć zamke oko velikog hrasta koji raste na ulazu. Ima dva odvojka s ulazne stijene, na istok i na zapad.

Zidovi objekta prekriveni su saljevima, stalagnatima i stalaktitima. Duljina špilje iznosi 22 m, a dubina 7 m.

Špilja **Betlem** nalazi se sjeverno od zaseoka Njivice u selu Stravča. Do nje se stiže podzidanom stazom oko 700 m, a zatim manjim dijelom po obronku Kupjenove glavice. Riječ je o manjoj špilji jednostavnog oblika i poluotvorenog tipa. U stropu se nalazi zatrpan vertikalni ulaz. Špilja je duga 10 m.

Špilja **Čelinja** nalazi se sjeverno od zaseoka Njivice u selu Stravča. Udaljena je oko 800 m od naseljenog dijela zaseoka. Pristup je moguć većim dijelom podzidanom i suhozidom omeđenom stazom, a manjim dijelom puta se prolazi po rubu glavice. Ulaz u špilju moguć je skokom na stijenu u ulaznoj vertikali bez upotrebe opreme. Sa stijene se pružaju dva nasuprotna kanala koja se spajaju u središtu špilje. Nakon središnjeg kamenitog i strmog dijela, špilja pred kraj ima ravno dno i sadrži mnoštvo speleotema: stalagnate, saljeve i zavjese (Slika 9). Duga je 36 m, a duboka 6 m.

Špilja **Trpeza** nalazi se 50 m od ceste na križanju puteva prema zaseoku Njivice i selu Stravča.

Slika 9. Snimanje Čelinje
Autor: Anita Trojanović

Do nje se dolazi probijanjem kroz gustu makiju i mladu hrastovu šumu. Prema kazivanju mještana, nekoć, dok se okolno stanovništvo intenzivnije bavilo stočarstvom bila je vidljiva s puta. Jednostavno je oblika i bez ukrasa. Kroz povijest se koristila za sklanjanje stoke, o čemu svjedoče dva suhozida na ulazu. Duljina Trpeze iznosi 17 m.

Zaključak

U razdoblju od svibnja do studenog 2021. godine tijekom devet terenskih istraživanja snimljeno je trinaest špilja ukupne duljine 558 m i dubine 133 m. Većina ih je smještena na južnim obroncima brda iznad zaseoka Njivice, odakle potječe i kazivač Tomislav Raše. Pretežno je riječ o jednostavnim špiljskim objektima blagog nagiba i smjera pružanja od ulaza na jugu prema sjeveru. Izdvaja se nekoliko objekata s jamskim ulazima koje je moguće savladati bez upotrebe speleološke opreme.

Prilikom pregledavanja ostalih značajki objekata, u šest od ukupno trinaest objekata zapaženi

su površinski arheološki nalazi. Većinom je riječ o ulomcima prapovijesne keramike, dok se nekoćina može podrobnije kronološki datirati u razdoblja bakrenog, brončanog i željeznog doba. Za dva ulomka moguće je pretpostaviti pripadnost ljubljanskoj kulturi.

Iako u sedam špilja do sada nisu zatečeni površinski arheološki nalazi, to ne znači da ih u njima ne bi bilo kad bi se u budućnosti provela arheološka istraživanja. Nesumnjivo je da su članovi speleološkog odsjeka ove godine tek „zagrebali“ mali površinski dio bogate prapovijesti koju baštine Konavle.

Zahvala

Ovim putem se Speleološki odsjek HPD-a „Sniježnica“ zahvaljuje Tomislavu Raši (Tomi), 39-ogodišnjaku koji je pokazao članovima Odsjeka sve istražene objekte. Tomo je odrastao i živi u zaseoku Njivice, gdje njeguje svoj istraživački duh i ljubav prema prirodi. Zbog poslovnih obaveza nije mogao upisati speleološku školu na proljeće, no njegov do-

prinos istraživanju bio je od izuzetne važnosti. Neumorno je ispitivao starije poznanike i prijatelje u selu da mu pokažu špilje i jame na brdima, a svoje je spoznaje kasnije prenosio članovima Odsjeka. Kroz tjedan su pristizale fotografije novih objekata, a gotovo svake ljetne nedjelje Tomo je sudjelovao u speleološkim istraživanjima.

Literatura

- Batović, Š., 1988: Konavle u prapovijesti, *Konavoski zbornik* II 13(123).
- Čović, B., 1983: Regionalne grupe ranog bronzanog doba, *Praistorija jugoslavenskih zemalja 4: Bronzano doba*, Sarajevo.
- Forenbaher, S., Kaiser, T., 2008: *Grapčeva špilja*, Književni krug, Split.
- Kapetanić, N., 2013: *Sokol grad u Konavlima*, vlastita naklada, Dubrovnik.
- Kovačević, N., Mucić, K., 2011: Zastolje – Peranova greda, *Hrvatski arheološki godišnjak* 7 (2010), 777-778.
- Marijanović, B., 2005: *Gudnja – višeslojno prapovijesno nalazište*, Dubrovački muzeji, Dubrovnik.
- Perkić, D., 2018: *Gradine, gomile i špilje: zapadno dubrovačko područje*, Dubrovački muzeji, Dubrovnik.
- Petrić, N., 1981: Uvod u prethistoriju dubrovačkog područja, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 14(1), 1-9.
- Puhara, H., 2007: Đurovića špilja, *Hrvatski arheološki godišnjak* 3(2006), 457-459.
- Topić, N., Drašković Vlašić, N., Džaja A., Peković, Ž., 2014: Utvrda Sokol, *Hrvatski arheološki godišnjak* 10 (2013), 667-674.
- Topić, N., Bedić, Ž., Vyroubal, V., Šlaus, M., Barešić, J., Sironić, A., Iklčić, M., M. T. Moore, A., Drašković Vlašić, N., 2019: Inventar nalaza i višefazno groblje uz utvrdu Sokol u Konavlima, *Archaeologia Adriatica* 13(1), 107-251.
- Zglav-Martinac, H., 2004: *Ulomak do ulomka*, Književni krug – Muzej grada Splita, Split.

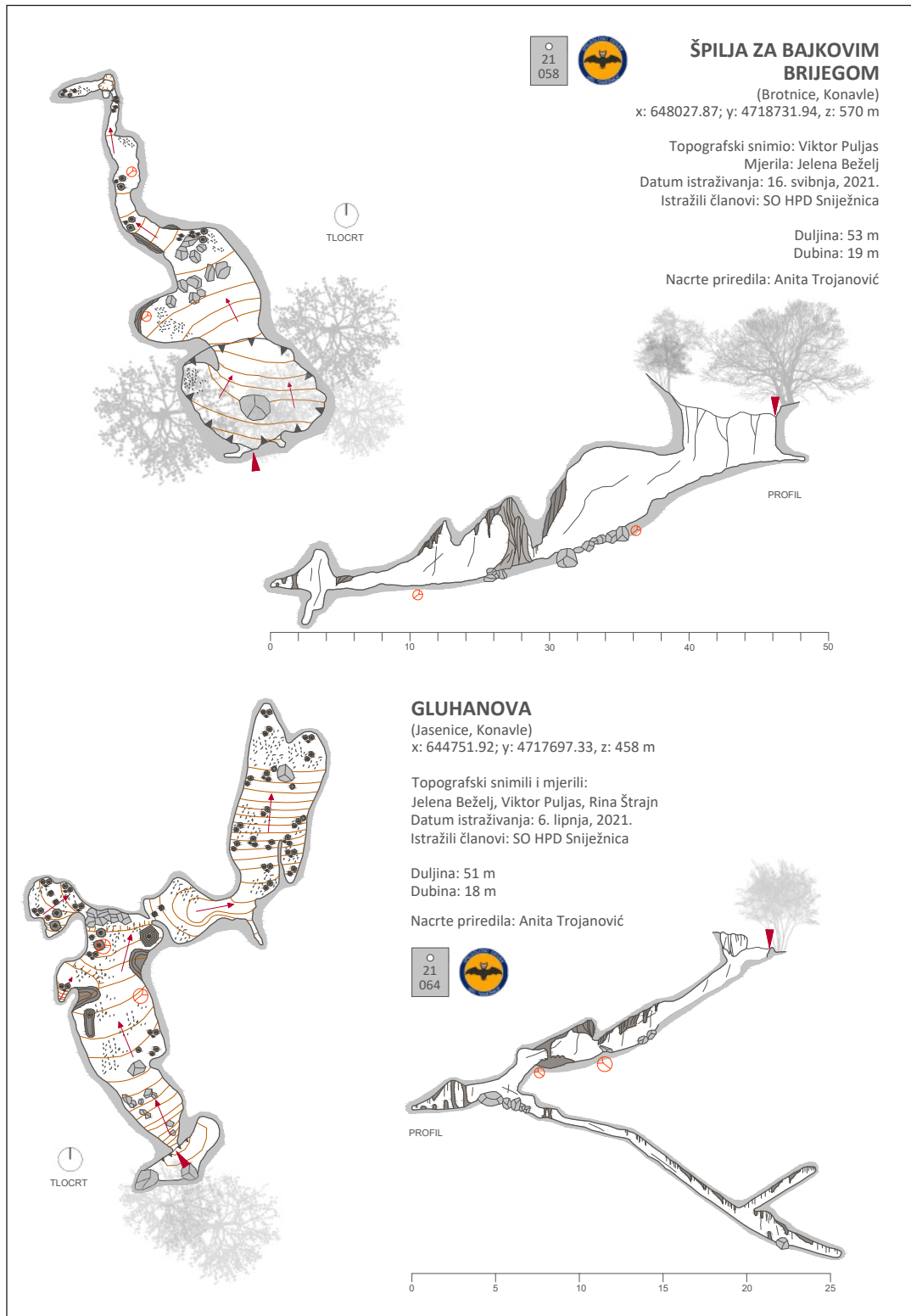
Slika 10. Zatečeni arheološki nalazi u Špilji za Bajkovim brijegom
Autor: Tvrtko Brekalo

Speleological research of Konavle hills with found archeological discovery

Since 2017, members of the Speleology Department of the Croatian Mountaineering Club "Sniježnica" have been working intensively on the research of speleological objects in Dubrovnik-Neretva County, especially in the municipality of Konavle, which has hardly been explored speleologically. In the past, only a fraction of speleological objects located in the hilly area at the foot of Sniježnica Mountain were explored. From May to November 2021, members of the Department of Speleology "Sniježnica" began to explore the plateau of Konavle Hills. Thanks to the local narrator, thirteen caves with a total length of 558 m and a depth of 133 m were topographically recorded and explored. The caves are located in the villages of Brotnice, Jasenice, Stravča, Šilješci and Uskoplje. In addition to the topographical plans of the caves, this paper will present the results of research of the recovered archaeological findings.

The Konavle region is rich in prehistoric sites, but only a few sites have been archaeologically excavated, of which only one cave, and that in a very short period of time. Of the thirteen newly explored caves in the Konavle Hills, archaeological surface artefacts have been found in six of them. Most of the artefacts, in this case ceramic fragments, can be dated to the prehistoric period, more precisely to the Copper, Bronze and Iron Ages, while some fragments are also culturally identifiable. In order to obtain more meaningful data in the future, it will be necessary to study the mentioned speleological objects in more detail. But for now, this is certainly a big step forward in the research of the prehistory of the Konavle region.

ŠPIJLA POD OBODINOM

(Stravča, Konavle)

x: 647823.49; y: 4720339.88, z: 610 m

Topografski snimila: Ivana Đurašić

Mjerila: Anita Trojanović

Datum istraživanja: 22. kolovoza, 2021.

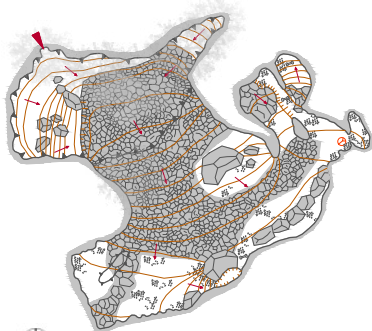
Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 156 m

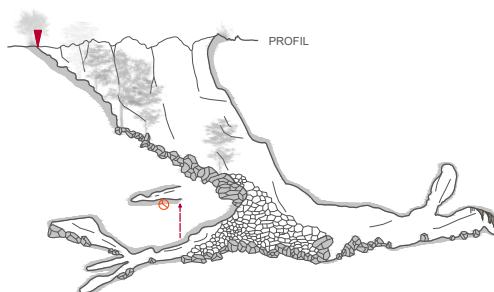
Dubina: 36 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

○
21
067

TLOCRT

0 10 20 30 40 50 60 70

ŠPIJLA POD IVANA KRIŽOM

(Stravča, Konavle)

x: 646712.62; y: 4720617.28, z: 501 m

Topografski snimila: Rina Štrajn

Mjerila: Jelena Beželj

Datum istraživanja: 22. kolovoza, 2021.

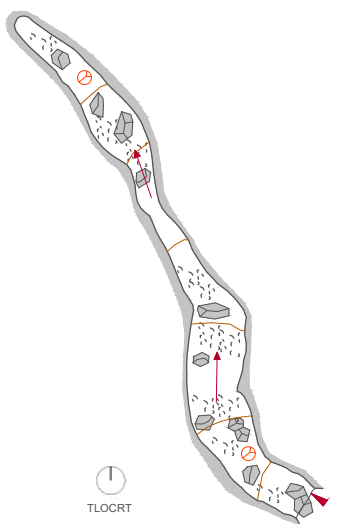
Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 23 m

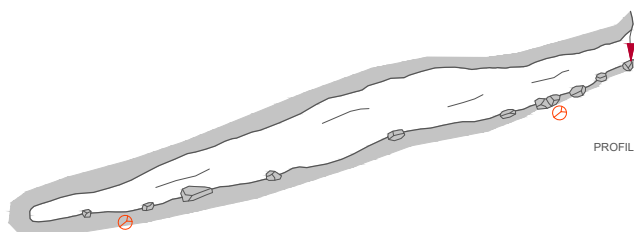
Dubina: 6 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

○
21
069

TLOCRT

0 10 20

ŠPIJA NAD OBLIM KAMOM

(Stravča, Konavle)

x: 647827.34; y: 4720169.88, z: 567 m

Topografski snimio: Viktor Puljas

Mjerile: Jelena Beželj, Katica Čerić

Datum istraživanja: 29. kolovoza, 2021.

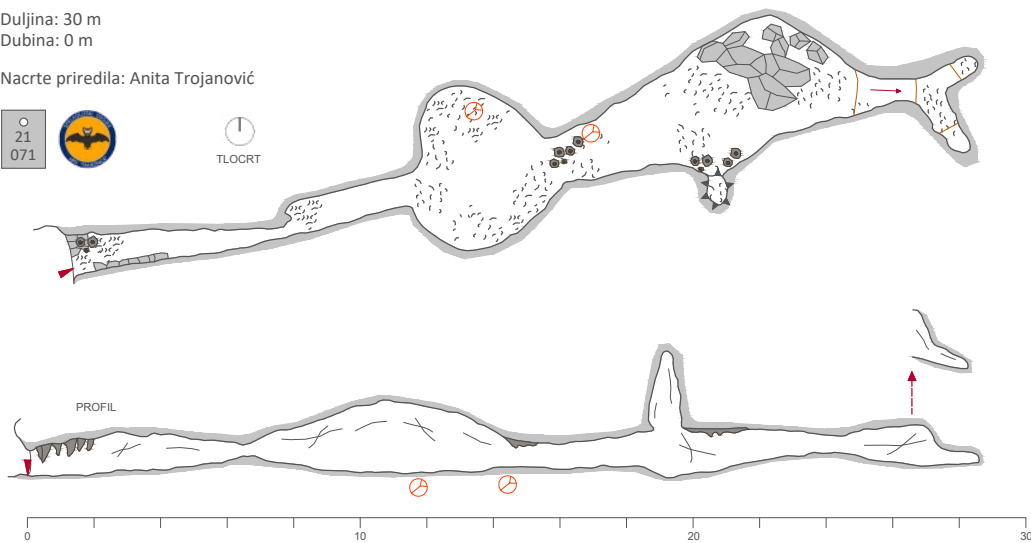
Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 30 m

Dubina: 0 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

0
21
071

ŠPIJA NA VISOKOJ GLAVICI

(Stravča, Konavle)

x: 646420.57; y: 4720356.45, z: 519 M

Topografski snimile: Katica Čerić, Sandra Katić

Mjerila: Jelena Beželj

Datum istraživanja: 2. listopada, 2021.

Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 23 m

Dubina: 4 m

Nacrte priredila:
Anita Trojanović

0
21
075

ŠPIJLA POD PUTOM

(Uskoplje, Konavle)

x: 644494.34; y: 4717392.53, z: 403 m

Topografski snimile: Katica Čerić, Sandra Katić

Mjerile: Jelena Beželj, Katica Čerić, Sandra Katić

Datumi istraživanja: 19. kolovoza, 2021.;

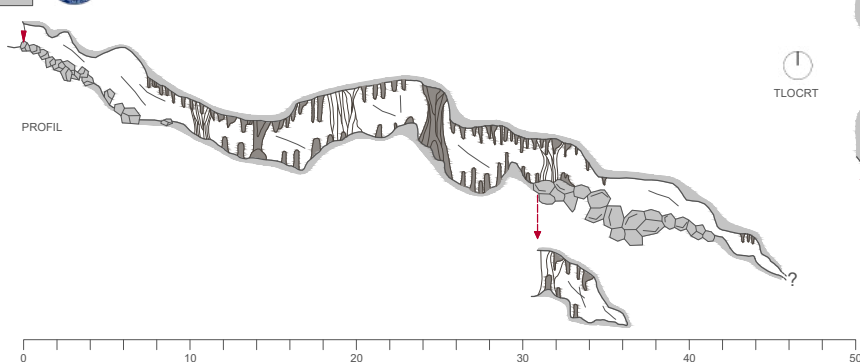
2. rujna, 2021.

Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 56 m

Dubina: 14 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

MEDDOW

(Šilješki, Konavle)

x: 648140.5; y: 4716701.61, z: 558 m

Topografski snimile i mjerile:

Maris Banović, Rina Štrajn

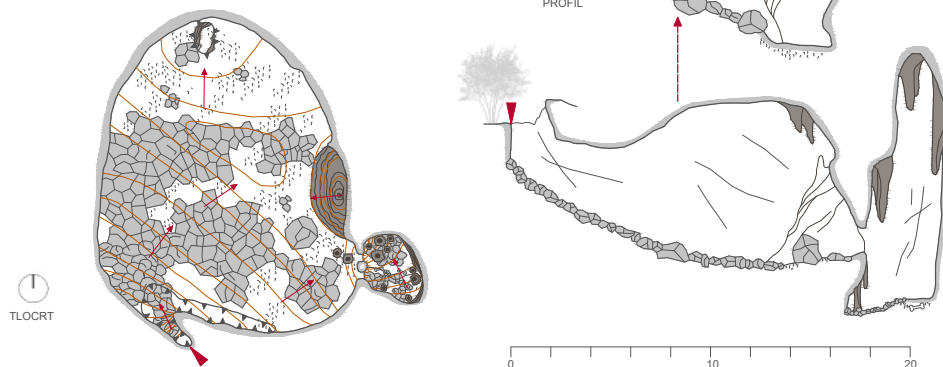
Datum istraživanja: 19. kolovoza, 2021.

Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 41 m

Dubina: 9 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

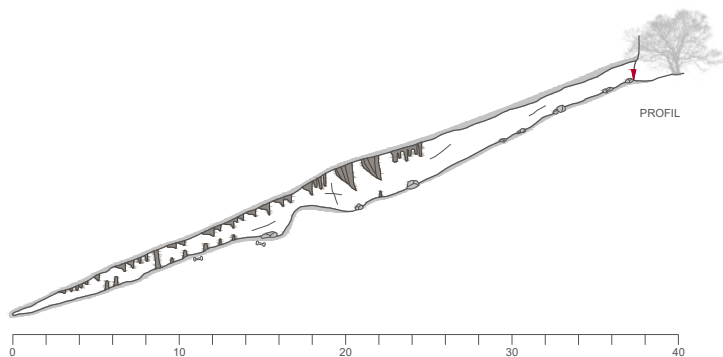
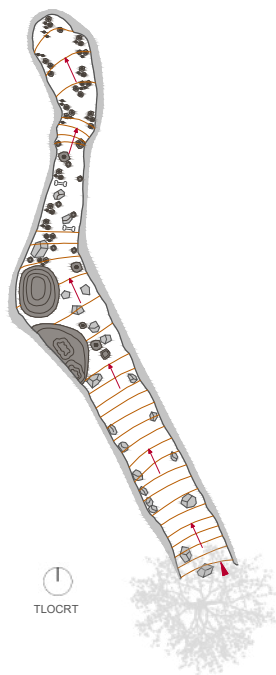
ŠPIJA POD DUBOM

(Stravča, Konavle)
 x: 647704.04; y: 4720091.93, z: 498 m

Topografski snimila: Rina Štrajn
 Mjerila: Jelena Beželj
 Datum istraživanja: 22. kolovoza, 2021.
 Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 40 m
 Dubina: 14 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

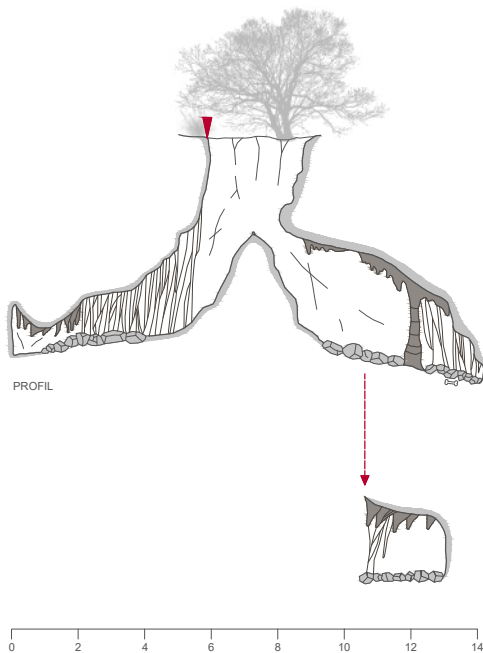
ŠPIJA NA PODINAMA

(Stravča, Konavle)
 x: 647947.42; y: 4720206.38, z: 578 m

Topografski snimio: Viktor Puljas
 Mjerile: Katica Čerić, Sandra Katić
 Datum istraživanja: 29. kolovoza, 2021.
 Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 22 m
 Dubina: 7 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

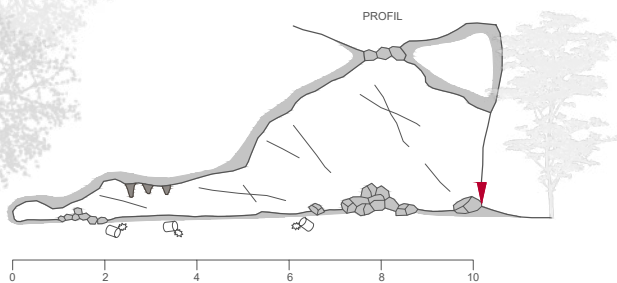
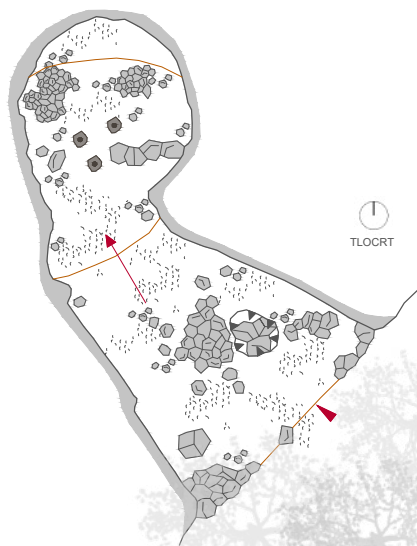
BETLEM

(Stravča, Konavle)
 x: 647392.77; y: 4720768.76, z: 561 m

Topografski snimila i mjerila:
 Anita Trojanović
 Datum istraživanja: 29. kolovoza, 2021.
 Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 10 m
 Dubina: 0 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

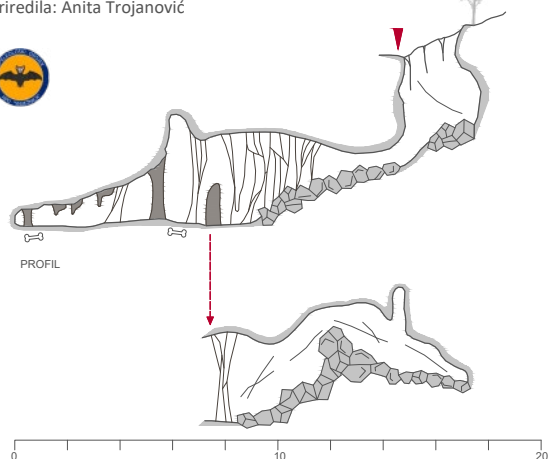
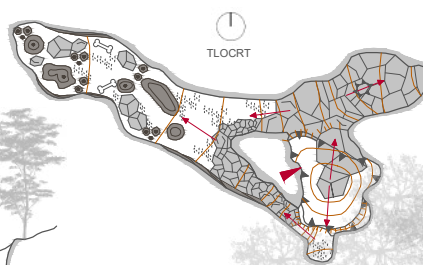
ČELINJA

(Stravča, Konavle)
 x: 647287.93; y: 4720766.53, z: 565 m

Topografski snimile i mjerile:
 Jelena Beželj, Katica Čerić
 Datum istraživanja: 29. kolovoza, 2021.
 Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 36 m
 Dubina: 6 m

Nacrte priredila: Anita Trojanović

TRPEZA

(Stravča, Konavle)

x: 647590.66; y: 4719783.29, z: 497 m

Topografski snimila: Sandra Katić

Mjerile: Jovanka Cvetinović, Katica Čerić, Rina Štrajn

Datum istraživanja: 14. listopada, 2021.

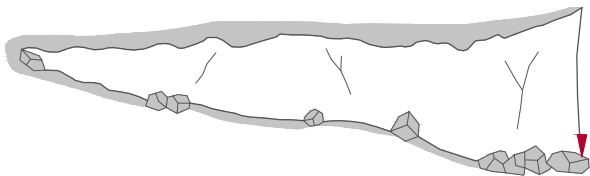
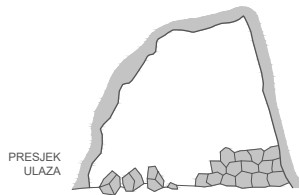
Istražili članovi: SO HPD Sniježnica

Duljina: 17 m

Dubina: 0 m

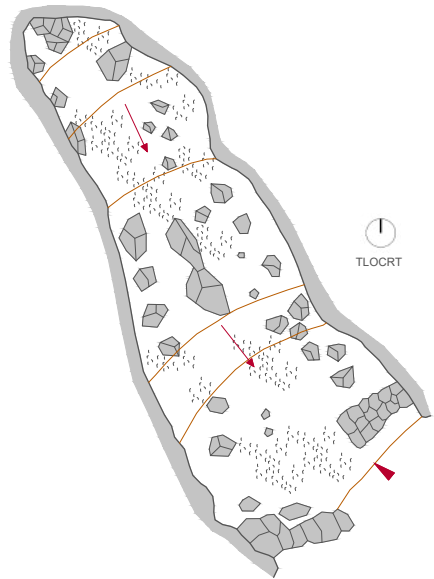
Nacrte priredila: Anita Trojanović

21
074

PROFIL

0 2 4 6 8 10 12 14 16

TLOCRT